

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra historie

***Policejní důstojník Egon Mitlöhner
v pramenech MLS v Olomouci.***

Případová studie.

Bakalářská diplomová práce

Pavel Sikora

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kreisinger Ph.D.

Olomouc 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci, dne 17. srpna 2020

.....

Poděkování

Na tomto místě děkuji PhDr. Pavlu Kreisingerovi za vedení diplomové práce, obzvláště za jeho ochotu, vstřícný přístup a trpělivost. Dále děkuji za vytrvalou podporu rodině, která mě za mnou stála do posledního dechu, a také přátelům, kteří mě vždy dokázali povzbudit.

Obsah

1	Úvod	4
1.1	Prameny	5
1.2	Literatura	6
2	Mezinárodní a česká podoba retribuice	8
2.1	Retribuce v Československu	10
2.2	Průběh retribuice	15
3	Československý Němec. Krátký životopis Egona Mitlöhnera	18
3.1	Dětství a vzdělání	18
3.2	Služba v armádě	18
4	Schutzstaffel a Gestapo	27
4.1	Schutzstaffel	27
4.2	Gestapo	29
5	Mitlöchnerovo působení za války	31
5.1	Raná válečná léta	31
5.2	Působení u uniformované policie	31
5.3	Velitelem policie v Prostějově	33
5.4	Mitlöchner u MLS v Olomouci	43
6	Závěr	48
	Seznam pramenů a literatury	50
	Sekundární literatura	51
	Internetové zdroje	52
	Seznam zkratk	53
	Seznam příloh	54
	Anotace	56

1 Úvod

Česká historiografie týkající se druhé světové války byla dlouhou dobu z politických důvodů svými tématy značně omezená. Pozornost byla věnována především těm spojeným s komunistickým domácím a východním odbojem. Po rozvolnění poměrů po roce 1989 se pozornost přesunula spíše k demokratickému odboji soustředěnému kolem Benešovy londýnské exilové vlády. Ovšem i nadále zůstávala tato produkce spíše pozitivně hrdinského charakteru, nanejvýš vyhrazující se vůči socialistickému režimu let 1948–89 v rámci poválečných osudů československých veteránů. Pouze malá pozornost byla a je věnována druhé straně mince, osudům českých Němců i národnostních Čechů, kteří z různých důvodů spolupracovali s okupačním režimem. Právě tyto případy poskytují možnost lépe bilancovat celkový pohled na období protektorátní vlády, stejně jako na události poválečných let.

Tato práce se zabývá osudy Egona Mitlöhnnera, pocházejícího ze západočeského Rudolce, působícího za První republiky jako poručík české národnosti v československé armádě, a pod změněnou německou národností od mezi lety 1942-45 jako štábní kapitán uniformované policie v Prostějově, následně souzeného u Mimořádného lidového soudu (MLS) v Olomouci. Na práci s prameny především úřední povahy chce autor ukázat profil případu poválečné retribuice nízké priority. Absence pramenů osobní povahy neumožňuje řádnou sondu do motivací Mitlöhnnerových činů, ovšem jeho výpověď během vyšetřování pro MLS spolu s příběhy osob nacházejících se v podobně situaci umožňuje alespoň povrchní náhled. Je ovšem nutné poznamenat, že se samotné výpovědi se dají považovat za formu obrany, možnost svalení viny na někoho jiného, a proto se v ní kromě

nepřesností mohou vyskytovat i ohýbání faktů, jakož i otevřené lži a fabulace. Cílem této práce je zjistit, jak se podílel Mitöhner na nacistické správě města Prostějov a jak byl následně za své činy či jejich absenci souzen.

Metodologií práce je biografická případová studie za využití komparativní metody pro zhodnocení daného případu. První část práce je proto věnována systematickému popisu retribučního soudnictví v Československu, resp. v českých zemích za pomoci sekundární literatury. Účelem této části je vytvoření rámce, do které vsadit Mitlöhnerův případ. V druhé části práce bude představen Egon Mitlöhner pomocí jeho životopisu shrnující základní biografické údaje a jeho působení mající význam pro Mimořádný lidový soud důležité události, ale doplněný i jeho původem a osobním životem v té míře, v jaké je z pramenů zjistitelný.

1.1 Prameny

Jak již bylo zmíněno výše, pro tuto práci chybí prameny osobní povahy patřící Egonu Mitlöhnerovi. Hlavním zdrojem se proto stává jeho složka z fondu Mimořádného lidového soudu uložená v olomoucké pobočce Zemského archivu Opava pod signaturou *Ls 100/48*. Dalšími pramennými zdroji jsou kvalifikační listina popisující nám vojenskou kariéru našeho subjektu, a dále dílčí dokumenty uložené v Archivu Bezpečnostních složek a v Moravském zemském archivu v Brně, z nichž některé se Mitlöhnerova případu dotýkají často jen okrajově. Dále jsou v práci využity dobové místní tiskoviny, mezi nimi především prostějovské Hlasy z Hané, vydávané i v období Protektorátu.

Při citacích zachovává autor původní podoby textu, včetně chyb v gramatických i ortografických. Pouze v případech opravy v samotném textu je uvedena již pouze původním pisatelem opravená verze.

1.2 Literatura

Pro problematiku poválečné retribuice jsou klíčovými monografie Mečislava Boráka *Spravedlnost podle dekretu. Retribuční soudnictví a Mimořádný lidový soud v Ostravě*¹, jejíž první část se věnuje obecně retribučnímu soudnictví a lze ji považovat za základní dílo pro studium dané problematiky, dále doplněné monografií Benjaminu Frommera *Národní očista*². Oba autoři se věnují sociálním problémům retribuční justice na území českých zemí, Frommer navíc nabízí unikátní mezinárodní perspektivu. Obě publikace, a každá zároveň sama o sobě, nabízí dosud nepřekonaný shrnující přehled vzniku retribuice, jejího průběhu a zároveň názoru veřejnosti na celý proces. Nejnovější publikací na téma toto téma je dílo Jakuba Šloufa, Daniely Němečkové a kolektivu autorů *Mimořádný lidový soud v Praze (1945–48)*³, která je velice užitečná pro svůj popis právních základů poválečné retribuice. Autoři zároveň vytvořili kompletní soupis u pražské MLS trestně stíhaných, který je výborným nástrojem usnadňujícím práci badatelům majícím zájem o zkoumání jednotlivých osob, které si procesem retribuice prošly.

Od devadesátých let minulého století se objevují badatelské práce zkoumající retribuici v různých aspektech. Procesu s protektorátní vládou před Národním soudem v Praze se věnuje monografie Dušana Tomáška a Roberta Kvačka *Obžalována je vláda*⁴. Očividným směrem bádání bylo i zkoumání činnosti jednotlivých Mimořádných lidových soudů. Činnost MLS v Chebu zpracoval Václav Jiřík v knize *Nedaleko od Norimberku*⁵. Tentýž autor popsal dvacet rozsudků smrti

¹ BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu*. Šenov u Ostravy 1998.

² FROMMER, Benjamin: *Národní očista. retribuice v poválečném Československu*. Praha 2010.

³ ŠLOUFA, Jakub – NĚMEČKOVÁ, Daniela a kol.: *Mimořádný lidový soud v Praze. Retribuce jako služební úkol na hraně možnosti i profesní cti zaměstnanců justice*. Praha 2020.

⁴ TOMÁŠEK, Dušan – KVAČEK, Robert: *Obžalována je vláda*. Praha 1999.

⁵ JIŘÍK, Václav: *Nedaleko od Norimberku. Z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946 až 1948*. Cheb 2000.

MLS v Klatovech v monografii *Klatovské oprátky*⁶. Židovské problematice a antisemitismu pro průběh retribucí se věnuje sborník *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu*.⁷ Sborníkem na širší oblast témat je také dílo *Okupace, kolaborace, retribuční*.⁸ Současný stav bádání je tedy takový, že jsou popsány činnost MLS v Klatovech, Chrudimi, Ostravě, a letoškem také v Praze. Krátkého zpracování se dostalo i agendy MLS v Olomouci, ta ovšem autorovi této práce nebyla k dispozici.

Další odborné práce mohou pomoci při zkoumání tématu z konkrétních úhlů. Pro výzkum Mittlöhnerovy vojenské kariéry, především jeho působení ve Vojenské akademii v Hranicích na Moravě, suplující absenci osobních pramenů, mohou posloužit paměti gen. Tomáše Sedláčka nazvané *Vydržet!*⁹ a sborník *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*¹⁰. Další práce jsou také použity pro přiblížení organizací, jevů a událostí souvisejících s Mittlöhnerem a jeho případem. Například pro informace o organizaci a struktuře jednotlivých odvětví protektorátní policie, včetně policie německé jsou užitečnými monografie *Praha ve stínu hákového kříže* autorů Jana Borise Uhlíře a Jana Kaplana a dále *Dějiny policie a četnictva III*. Pavla Macka a Lubomíra Uhlíře. Nakonec je také využita diplomová práce Marka Vašuta, *Životní osudy důstojníka a konfidenta Rudolfa Petříčka* za účelem srovnání obou případů sdílejících určité vnější podobnosti.

⁶ JIŘÍK, Václav: *Klatovské oprátky*. Plzeň 2004.

⁷ BORÁK, Mečislav (Ed.): *Poválečná justice a národní podoby antisemitismu. Postih provinění vůči Židům před soudy a komisemi ONV v českých zemích v letech 1945-1948 a v některých zemích střední Evropy*. Oprava 2002.

⁸ PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: *Okupace, kolaborace, retribuční*. Praha 2010.

⁹ SEDLÁČEK, Tomáš - PLACHÝ, Jiří: *Vydržet! Paměti generála Tomáše Sedláčka*. Praha, 2008.

¹⁰ FASORA, Lukáš - HANUŠ, Jiří - MALÍŘ, Jiří - VYKOUPILOV, Libor: *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*. Brno 2004.

2 Mezinárodní a česká podoba retribuice

Již v průběhu druhé světové války bylo exilovým vládám okupovaných států jasné, že po osvobození bude nutné potrestat německé okupanty a místní populaci s nimi spolupracující. Tato představa byla posílena zkušeností z první světové války, kdy nepotrestání politických elit, včele s císařem Vilémem II., mělo být jednou z hlavních příčin nástupu nacismu a začátku druhé světové války.¹¹ Oficiálně dochází k prohlášení v tomto směru poprvé v tzv. Svatojakubské deklaraci, nazvané podle londýnského paláce St. James, podepsané zástupci devíti exilových vlád 13. ledna 1942, ač například prezident Beneš prosazoval u spojeneckých vlád společný postup pro potrestání válečných zločinců již od září 1939.¹²

Jako další významný krok lze považovat Třetí moskevskou konferenci čtyř mocností (tj. Sovětský svaz, Velká Británie, Spojené státy a Čína) odehrávající se mezi 18. říjnem a 1. listopadem 1943. Kromě deklarací týkajících se vzájemné diplomatické a vojenské spolupráce a osudu poválečné Itálie a Rakouska, je vydáno i Statement on Atrocities (Stanovisko o ukrutnostech), emočně nabitý dokument, jehož hlavním příslibem je společný postup při vyhledání válečných zločinců Osy a jejich trestání v zemích spáchání jejich trestných činů:

„V případě vyhlášení jakéhokoliv příměří kterékoliv vládě, která byla nastolena Německem, ti němečtí důstojníci a muži [vojáci] a členové NSDAP („Nazi Party“), kteří byli zodpovědní za nebo se dobrovolně účastnili výše [v úvodu] zmíněných zvěrstev, masakrů a poprav, budou posláni zpět do zemí, ve kterých byly tyto odporné skutky provedeny, aby mohli být souzeni a trestáni podle zákonů těchto osvobozených zemí a svobodných vlád, které v nich budou nastoleny.

¹¹ FROMMER, Benjamin: *Národní očista*, s. 101-102.

¹² BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost...*, s. 22.

*Seznamy budou vytvořeny v nejvyšší možné přesnosti, se zvláštní pozorností k obsazeným částem Sovětského svazu, Československu, Jugoslávii a Řecku, včetně Kréty a dalších ostrovů, Norsku, Dánsku, Nizozemsku, Belgii, Lucembursku, Francii a Itálii.*¹³

V říjnu 1943 za tímto účelem vzniká United Nations War Crimes Commission (Komise Spojených národů pro válečné zločiny, dále UNWCC), jejímž cílem byla příprava poválečného tribunálu prozatím především shromažďováním důkazního materiálu na mezinárodní úrovni. Od dubna 1945 začala operovat v rámci hierarchie Spojenců i Center Register of War Criminals and Security Suspects (Ústřední evidence válečných zločinců a podezřelých osob, dále CROWCASS), která, ač nezávislá na UNWCC, s ní aktivně spolupracovala.¹⁴

V rámci mezinárodního kontextu je důležité zmínit i Londýnskou dohodu z 8. srpna 1945 a z ní vycházející Norimberský tribunál, které ukotvily mezinárodní pravidla pro trestání válečných zločinců, z nichž se následně vytvářely a jimiž se legitimizovaly i jednotlivé národní retribuční soudy, včetně těch českých.¹⁵ Důležitým konceptem se stalo uznání zpětné platnosti zákona, porušující právní principy „*nullum crimen sine lege*“ (není zločin bez zákona) a „*nullum poena sine lege*“ (není trest bez zákona), mající v běžné praxi zabránit legální šikaně skrze vytváření právních norem a zpříšňování trestů. K této výjimce došlo především z nutnosti trestat obzvláště kruté nacistické zacházení, což bylo považováno poraženými mocnostmi za legální. Pro příklad i československá exilová vláda

¹³ Prohlášení čtyř mocností. <http://avalon.law.yale.edu/wwii/moscow.asp> [cit. 25.3.2019].

¹⁴ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 95-96.

¹⁵ Tamtéž.

omlouvala tím, že „...nacisté ze zločinu udělali normální prostředek své válečné politiky.“¹⁶

2.1 Retribuce v Československu

Zakotvená v mezinárodním právu vznikala československá poválečná retribuce u exilové vlády v Londýně pod vedením ministra spravedlnosti Jaroslava Stránského a předsedy právní rady Adolfa Procházky, pozdějšího ministra zdravotnictví. Intenzivní příprava probíhala přibližně mezi listopadem 1942, kdy byly zřízeny tři subkomise (pro otázky materiálního práva, soudní organizace a mezinárodního styku), až do konečného schválení vládou 6. října 1944. Výsledný dekret prezidenta republiky 16/1945 byl Edvardem Benešem podepsán počátkem února 1945, o přesnějším datu panují spory.¹⁷ Osnovu dekretu vytvářela v Londýně od listopadu 1942 zvláštní subkomise Právní rady. Většina ustanovení dekretu byla odvozena ze starších právních norem trestního zákoníku a na základě zákona č.50/1923 o ochraně republiky, ale byla doplněna nově přidanými zločiny se pokrýt co nejlépe chování německých okupačních sil. Předně se jednalo o zločin udavačství, ukotvený §11 a o členství ve zločineckých nacistických organizacích v § 2 a 3.¹⁸ Novinkou také byl také zákon č.126/1945 Sb. o zvláštních pracovních oddílech, díky kterému mohl stát využit odsouzenců MLS a Národního soudu jako levné pracovní síly, jejíž mzda propadala státu.¹⁹ Vzniká tak precedent pro budoucí pomocné technické prapory.

¹⁶ FROMMER: *Národní očista*, s. 124.

¹⁷ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 25-28.

¹⁸ ŠLOUFA – NĚMEČKOVÁ a kol.: *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 19–21.

¹⁹ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 40.

Kritika dekretu zaznívala jak od členů KSČ, tak ze strany demokratických stran. Dle kritiky komunistů měl dekret trestat především nižší třídy obyvatelstva, a tedy chránit horní vrstvy. Za to demokratickým stranám vadil závan davové spravedlnosti, kterou ztělesňovali lidoví soudci mající v senátech převahu.²⁰ Daniela Němečková považuje ovšem vytvoření retribuční legislativy za zcela nutné, neboť z hlediska právního rámce nebyla schopna legislativa stanného práva schopna potrestat zločiny, jakými byly udavačství. Dále by obecně padaly mírnější tresty při delších procesech, což by pouze prohloubilo mezistranické rozpory v rámci Národního shromáždění. Úplné vynechání pokusu o retribuci by pak vedlo k ostrakizaci Československa na evropském poli.²¹

Dalším problémem se ukázalo být na podzim roku 1944 Slovenské národní povstání vedoucí ke vzniku nezávislé Slovenské národní rady. Ta se sice ještě před koncem války podřídila Benešově vládě, ovšem jednání o společné retribuci vyhořela a výsledkem se stalo vytvoření vlastní retribuční normy, silně ovlivněné komunistickými poslanci, vydané jako nařízení SNR č.33/1945 Sb.²²

Hlavní rozdíly oproti české normě byly jednak obecně mírnější sazby, a především samotná instituce místních lidových soudů, které mohly být zřízeny v jednotlivých obcích a mohly soudit zcela bez přítomnosti profesionálních soudců, ač do jejich působnosti spadaly pouze případy s maximální dobou výkonu trestu do 2 let spadající pod §5 a majících tak charakter přečinů. Paralelou k českému systému lidových soudů ale byla struktura vyšších soudů. Nejvyšším byl Národní soud, který měl platnost pro celé území Slovenska, jehož cílem byly především procesy s členy vlády Slovenské republiky, podobně jako role pražského Národního

²⁰ Tamtéž, s. 12.

²¹ ŠLOUFA – NĚMEČKOVÁ a kol.: *Mimořádný lidový soud v Praze*, s. 26–27.

²² Tamtéž, s. 30.

soudu pro české prostředí. Soudu předsedal sedmičlenný senát složený z jednoho předsedajícího profesionálního soudce a šesti přísedících lajků. Ekvivalentem k českým mimořádným lidovým soudům byly slovenské okresní lidové soudy, určené pro obžalované místního významu. Podobně jako u MLS platilo, že senát měl čtyři členy z lidu a předsedu profesionálního soudce.²³

Jiné bylo také dělení jednotlivých typů přečinů, podle kterých byli obžalovaní děleni na pět kategorií podle příslušných paragrafů: § 1 *fašistické okupanty*, § 2 *domácí zrádce*, § 3 *kolaboranty*, § 4 *zrádce na povstání* a § 5 *provinilce fašistického režimu*.²⁴ Kontrast prvních dvou kategorií je vcelku pochopitelný – jde o rozdíl mezi cizinci a československými občany, odlišuje se třetí kategorie menší vážnosti přečinu a čtvrtá kategorie je specifická pro slovenské prostředí. Poslední, pátá, skupina se odlišuje opět vážnosti činu, jedná se o provinění mírná a souzená v rámci místních lidových soudů.²⁵ Jako zločin se zároveň nepovažovalo samotné členství v některých z fašistických organizací (HSL'S, HG nebo HM) zpočátku s výjimkou Slovenského sněmu.²⁶

V českých zemích vznikly po osvobození tři soudní instituce pro potřeby retribuce. Nejprestižnějším z nich byl Národní soud ustanovený a fungující v Praze podle dekretu č. 17/1945 Sb. pro účely souzení nejvyšších představitelů české, resp. československé národnosti.²⁷ Jeho procesy byly těmi nejsledovanějšími, a vůbec neočekávanějšími byly ty zabývající se protektorátní vládou v čele s Emilem Háchou, jenž však umírá ještě před jeho započítím v zadržovací vazbě.²⁸ Stejně

²³ KLUBERT, Tomáš: *Vznik a specifika lidového (retribučního) soudnictva na Slovensku* In: PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha 2010. s. 236.

²⁴ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 84.

²⁵ KLUBERT: *Vznik*, s. 234.

²⁶ Tamtéž, s. 235.

²⁷ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 32

²⁸ Tamtéž, s. 60-65

tak se sebevraždou vyhnul i protektorátní ministr školství Emanuel Moravec, dále také František Chvalkovský, který zahynul při náletu hloubkového stíhače v únoru 1945. Konrad Henlein, zakladatel a předseda SdP, i pokud by v květnu 1945 nespáchal sebevraždu, by nebyl jakožto sudetský Němec stíhán u Národního soudu, nýbrž spíše jednoho z MLS, či možná přímo u Mezinárodního soudu v Norimberku. Národní soud mohl být považován spíše za neúspěch, protože slovy Mečislava Boráka: „Nemohli jsme tedy soudit svého Quislinga jako Norové, svého Lavala či Pétaina jako Francouzi, ba ani svého Tisa jako Slováci.“²⁹

Naopak drobnými prohřešky často i nucené spolupráce se měly zabývat přímo krajské soudy podle dekretu prezidenta republiky č.138/1945, známého také jako Malý retribuční dekret, mající za úkol trestání „provinění proti národní cti“.³⁰ Tato provinění byla ministerstvem vnitra definována směrnicí z listopadu 1945, ovšem i přesto směřovala na adresu Malého dekretu kritika pro přílišnou vágnost a neurčitost. Dále se dekret setkal s kritikou pro svou strohost, nepromyšlenost, krátkou dobu trvání, kdy promlčecí lhůta 6 měsíců ode dne spáchání zločinu nebo od vyhlášení dekretu omezovala reálně dobu na vynesení rozsudku do dubna 1945, a politickou afektovanost favorizující komunistické davové pojetí retribuční, na jejichž podnět dokument ostatně i vznikl.³¹ Pokud bychom chtěli něco na tomto dokumentu vyzvednout, pak to, že v době, kdy byl retribuční soudní systém zahlcován udáními poskytoval alternativu pro řešení drobných případů a zároveň se tím „...[vláda] tak pokusila obnovit garance osobní svobody a ukončit chaotickou situaci.“³²

²⁹ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 61.

³⁰ Tamtéž, s. 37.

³¹ FROMMER, *Národní očista*, s. 252-257

³² Tamtéž, s. 254

Třetí, a rozsahem i výšemi trestů nejdůležitější, formou retribuice byla činnost Mimořádných lidových soudů (MLS), zřízených dle dekretu č.16/1945, v krajských městech Čech, Moravy a Slezska. Činnost těchto soudů měla původně probíhat po dobu tří měsíců, brzo ovšem byla prodloužena na jeden, následně na dva roky od schválení dekretu, především kvůli množství nevyřešených případů. Roli zároveň hrál fakt, že činnost započíná většina MLS až počátkem listopadu 1945, kdy např. MLS v Olomouci byl ustanoven již 11. června 1945, ovšem první přelíčení zde proběhlo až 1. října 1945.³³ Posledním ustanoveným byl MLS v Chebu.

Soudu předsedal senát o 5 členech, z čehož byl jeden soudce profesionální a čtyři laičtí soudci z lidu. Ti byli vybíráni tak, aby pokud možno co nejlépe odpovídali politickému složení Prozatímního národního shromáždění. Ideálně tedy v senátu zasedali po jednom členovi KSČ, ČSNS, ČSDS a ČSL³⁴ Řízení probíhalo nanejvýše tři dny a proti rozsudku nebylo odvolání.

Výše trestu se pohybovala mezi pěti lety až trestem smrti. Dolní hranice pěti let mohla být podle druhého odstavce §16 porušena, ovšem pouze pokud bylo dokázáno, že obžalovaný jednal v zájmu Československa nebo jeho spojenců.³⁵ Kromě žalávního trestu mohl senát lidového soudu přistoupit i k mírnějším formám potrestání, jako např. k odebrání občanské cti.

Činnost MLS byla, spolu s činností Národního soudu, ostře sledována dobovým tiskem, především pak ve svých počátcích. S postupem času, s tím, jak opadal zájem veřejnosti, upadala i rozvášněnost tisku, ale také přísnost samotných soudců, co se týče výše udělených trestů. Retribuce se také stala kolbištěm pro

³³ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 52

³⁴ FROMMER: *Národní očista*, s. 117.

³⁵ Tamtéž, s. 131.

politické boje v rámci Národní fronty. Kromě již zmíněné kritiky mírnosti průběhu procesu ze strany KSČ vznikala třetí plocha především mezi ministerstvem spravedlnosti, vedeným členem ČSNS Prokopem Drtinou, a ministerstvem vnitra vedeným komunistou Václavem Noskem. Zatímco Drtina zastával „Masarykovu cestu úzkostlivé spravedlnosti.“³⁶, názor KSČ nejlépe vystihl Klement Gottwald, když v Košicích v dubnu 1945 označil retribuci za způsob boje proti zkorumpované buržoazii.³⁷

2.2 Průběh retribuce

Průběh retribuce lze rozdělit na tři fáze. Jakousi fází nula tzv. divoká vlna, která proběhla v režii národních výborů a byla prováděna Revolučními gardami. Tato fáze je charakterizována obzvláštní brutalitou, masovostí zatýkání a zmateností. V tomto období bylo zároveň odsunuto nebo přímo vyhnáno přibližně 660 000 Němců a tisíce dalších byly bez předchozího řádného soudu, nebo odsouzených samozvanými veřejnými tribunály, popraveny. Jak navíc poukazuje Benjamin Frommer, tato forma davové spravedlnosti částečně vyhovovala navrátilší se exilové vládě, neboť bez nutnosti jejich zásahu značně redukovala počty Němců, se kterými by se musela vypořádat sama.³⁸

První fází bylo období retribuce tří dekretů prezidenta republiky. Jedná se o období ohraničené na jedné straně zahájením činnosti jednotlivých MLS v druhé polovině roku 1945 a oficiálním ukončením retribuce po dvojím prodloužení 4. května 1947. Mimořádné lidové soudy za tu dobu vyřídily celkem na 38 000 obžalob,

³⁶ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 16.

³⁷ Tamtéž, s. 14.

³⁸ FROMMER: *Národní očista*, s. 95.

z nichž asi 21 000 obžalovaných bylo odsouzeno, z čehož 741 na doživotí a 713 k trestu smrti.³⁹ Nedokončených zůstalo pouze 334 případů.⁴⁰ Celkový počet trestních oznámení dosahoval čísla těsně přes 132 500 případů.⁴¹

Druhá fáze retribuice byla vyhlášena vládním akčním programem z 10. března 1948., kterým se obnovovala činnost Mimořádných lidových soudů za pomoci zákona č. 33/1948 Sb., vydaného 25. března a nabývajícího platnosti 2. dubna 1948, v rámci stejného měsíce doplněné o příkaz, aby nebyly projednávány případy sociálně slabých Čechů. Smyslem mělo být napravit křivdy způsobené příliš mírnými tresty a zároveň dokončení zbylých případů, jejichž počet byl ovšem komunisty silně nadsazován. Procesy byly vedeny pod dikcí KSČ a dostávaly tak charakteru třídní justice, o kterou komunisté už dříve usilovali. Jak ukazuje statistika MLS v Hradci Králové, zvedá se procento obviněných z řad inteligence, podnikatelů a úředníků. Naopak klesá poměr živnostníků, dělníků a zaměstnanců. Strana zároveň aktivně na vyšetřování dohlíží skrze místní úřady a považuje-li to za nutné, i zasahuje.⁴²

Na Slovensku skončila první vlna retribuice 31. prosince 1947, také po dvojím prodloužení, tedy o půl roku později, než v Čechách a na Moravě. Ovšem stejně jako v Čechách začala na Slovensku 25. března 1948 druhá, kratší vlna retribuicí, mající spíše charakter politických procesů vedených nově se ustálenou vládou komunistu. Slovenská forma retribuice původně počítala s novelizací už v roce 1946, k té však nedošlo. Pro potřeby obnovení řízení se upustilo od struktury tří institucí,

³⁹ BORÁK: *Spravedlnost*, s. 72.

⁴⁰ Tamtéž, s. 71.

⁴¹ Tamtéž, s. 343.

⁴² JARLOVSKÁ, Lucie: *Retribuční soudnictví 1948. Národní očista nebo třídní justice*. In: PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: *Okupace, kolaborace, retribuice*. Praha 2010. s. 188–190.

soudu národního, okresního a místního, a byly ustanoveny sjednocené lidové soudy v sídlech krajských soudů.⁴³

⁴³ PETRANSKÝ, Ivan A.: *Lidové soudnictvo na Slovensku v roku 1948*. In: PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: *Okupace, kolaborace, retribuice*. Praha 2010. s. 240–251.

3 Československý Němec. Krátký životopis Egona Mitlöhnera.

3.1 Dětství a vzdělání

Egon Mitlöhner se narodil 26. srpna 1914 otci Albertovi, příslušníkovi rakouského četnictva, a matce Amelii, rozené Seidlerové. Měl dva sourozence, sestru Annu Viktorii a bratra Bena.⁴⁴ Rodina bydlela v obci Rudolec v tehdejší okrese Falknov (dnešní okres Sokolov), podle sčítání z roku 1900 mající 243 obyvatel a 268 obyvatel v roce 1930. Obec zanikla při odsunech místního německého obyvatelstva po konci druhé světové války. Dnešní obec, obnovená českými kolonisty, má populaci přibližně poloviční původnímu Rudolci.⁴⁵ Vzhledem k absenci křestní matriky pro danou obec nebylo možno dohledat o rodině bližší informace⁴⁶. Dle vlastní výpovědi navštěvoval německou obecnou školu v Loktu a následně českou měšťanskou školu v Loktu a české reálné gymnázium v Karlových Varech.⁴⁷ Právě díky studiu na českých školách se naučil mluvit přirozenou češtinou, což mu umožnilo nechat si úředně zapsat československou národnost i přes svůj německý původ.

3.2 Služba v armádě

Egon Mitlöhner byl odveden v březnu 1935 po ukončení studia na gymnáziu a v říjnu stejného roku byl přiřazen k pěšímu pluku. Jednalo se o období překotné výstavby československé armády v reakci na zhoršující se vztahy Československa,

⁴⁴ SOkA Olomouc, Ls 100/48, Úvodní výslech, fol.6.

⁴⁵ BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana: *Zaniklé obce na Sokolovsku*, s. 83.

⁴⁶ Seznam matrik SOA Plzeň dostupný na <http://www.soaplzen.cz/seznam-matrik> [cit. 5. 5. 2020]. obsahuje pouze úmrtní záznamy jdoucí do roku 1926.

⁴⁷ SOkA Olomouc, Ls 100/48, Úvodní výslech, fol.6.

resp. Společnosti národů, s nyní již nacistickým Německem; první návrhy na zvětšení a modernizaci československé armády ovšem přichází několik měsíců před uchopením moci německou NSDAP, totiž po odchodu Německa z odzbrojovací konference v Ženevě na podzim roku 1932.⁴⁸ Mezi tímto krachem pacifistických nadějí pro Evropu a Mitlöhnerovým odvodem byl mimo jiné zrušen i návrh na zkrácení základní vojenské služby na 14 měsíců a místo toho byla prodloužena z 18 měsíců, zavedených jako délka branné služby na počátku 20. let, na plné dva roky.⁴⁹ Armáda zároveň prováděla modernizaci a navýšení stavů svého vybavení (v roce 1935 byl tento proces de facto ve svém počátku),⁵⁰ se stupňujícím se napětím se zároveň zlepšovala její pověst u široké veřejnosti – Československo se připravovalo na obranu, ke které nikdy nedošlo. Důležitosti nabývá i problém nedostatku důstojníků nutných nejen pro zajištění dvouletými odvody navýšeného početního stavu armády, ale také pro obsluhu stále komplikovanějších nových zbraňových systémů, především obrněných vozidel a letectva. V únoru 1936 proto Ministerstvo národní obrany požadovalo zvýšení jejich početního stavu o přibližně 3500 na celkový stav nad 13 500.⁵¹

Jedním z opatření majících zajistit navýšení počtu důstojníků bylo i zavedení zkráceného důstojnického kurzu na Vojenské akademii v Hranicích. Jednalo se o instituci s nemalou tradicí; navazovala na rakouské vojenské školy sídlící ve stejných prostorách od roku 1863, jejím přímým předchůdcem byla před válkou elitní Vyšší vojenská reálka a Jezdecká kadetka, které zde vznikly v letech 1875 a 1878.⁵²

⁴⁸ STRAKA, Karel: *Československá armáda, pilíř obrany státu z let 1932-1939*. Praha 2007, s. 22.

⁴⁹ Tamtéž, s. 40-41.

⁵⁰ Tamtéž, s. 36-39.

⁵¹ Tamtéž, s. 56-57. Přesná čísla se v rámci jednání drobně měnila.

⁵² HUB, Petr: *Československá vojenská akademie a tradice vojenského školství v Hranicích na Moravě*. Historický obzor. Časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie, 13, 2002 č. 3-4, s. 81.

Během bouřlivých událostí října a listopadu roku 1918 byla škola převedena, z rukou jejího velitele, plukovníka Karla von Rottenberga, na československou instituci a následně zrušena. Vlna pacifismu konce války zasáhla i československou vládu a panovalo přesvědčení, že takovéto instituce nebude třeba, dokonce se objevovaly názory, že by armádu nového státu měly tvořit apriori milice.⁵³ Vystřízlivění přišlo v létě roku 1919 během války tzv. války o Slovensko, kterou mladý stát vedl proti Maďarsku. Ač byla Malá dohoda v této válce vítězná, velkou část důstojnického štábu museli tvořit Francouzi a mladá republika si také uvědomila, že bude potřebovat aktivní a dobře vycvičenou armádu, vedenou odborně vzdělaným důstojnickým sborem.⁵⁴

Výuka na obnovené Vojenské akademii v Hranicích na Moravě probíhala od dubna 1920, započata byla aplikačním kurzem sloužícím pro zaběhnutí akademiků, profesorů i pro přípravu samotných prostor akademie, dnešních kasáren Gen. Zahálky. V říjnu stejného roku započala řádná výuka pod vedením francouzské vojenské delegace, které veleli následně za sebou generálové Louis Jules Frédéric Kieffer, Rémy Chabord a Pierre Marie Farlot. Francouzská delegace působila na škole do dubna 1923, kdy byla odvolána po sérii sebevražd studentů akademie. Obstarávala část přednášek, překládaných pro posluchače do češtiny. Její vztahy se během tří let postupně zhoršovaly, jednak kvůli vyšším platům a také kvůli izolaci od československé části sboru, kterou začal prosazovat gen. Chabord.⁵⁵ Nejvyšším představitelem československé části sboru byla do roku 1923 funkce zástupce velitele akademie, kterou zastávali nejprve major Jan Kloud a v posledním roce

⁵³ BEDNÁŘ, Václav: *J. S. Machar a Vojenská akademie v Hranicích*. In: BEDNÁŘ, Václav: Sborník Státního okresního archivu Přerov, 7, 1999, s. 69.

⁵⁴HUB: *Československá vojenská akademie*, s. 82-83.

⁵⁵ Tamtéž, s. 84-86. srov. BEDNÁŘ: *J. S. Machar a Vojenská akademie*, s. 72-75.

velení francouzské mise podplukovník Bedřich Homola, oba za Velké války příslušníci zahraničních legií.⁵⁶

Po odchodu francouzského štábu nastupuje 1. června 1923 na pozici velitele akademie plukovník Vratislav Pech, po jeho povýšení v roce 1926 přebírá funkci František Hněvkovský, kterého po úctyhodných devíti letech velení nahradil v srpnu 1935 plukovník Otakar Zahálka.⁵⁷ Bylo to právě během velení plukovníka Zahálky, kdy se akademie počtem studentů značně rozrůstá; zatímco ve dvacátých a první polovině třicátých let bylo přijímáno v řádech nižších stovek budoucích studentů, ročník 1937 jich nabral 1031. Tito studenti byli navíc v rámci zkrácení výuky na jeden rok zařazeni přímo do druhého, tj. vyřazovacího, ročníku.⁵⁸

Egon Mittlöhner studoval právě v přechodném ročníku, tj. mezi říjnem 1936 a srpnem 1937.⁵⁹ V prosinci 1936 bylo Ministerstvem národní obrany rozhodnuto o zkrácení výuky ze dvou na jeden rok. K tomuto provedení došlo změnou prvního ročníku na druhý, v důsledku čehož ukončovaly studium v roce 1937 ročníky 1935 a 1936. Armádě se tak dostalo dvakrát tři set důstojníků.⁶⁰ Přesněji řečeno bylo z Mittlöhnerova ročníku 1936-37 vyřazeno 336 nových důstojníků z nichž se s výsledným prospěchem „dobrý“ umístil na 157. pořadí.⁶¹

Ještě v létě 1936 stihl v rámci základní vojenské služby absolvovat kurz pro důstojníky pěchoty v záloze. Absolventi tohoto kurzu měli při přihlášení se na Vojenskou akademii značnou výhodu, nemuseli skládat přijímací zkoušky.⁶²

⁵⁶ BEDNÁŘ: *J. S. Machar a Vojenská akademie*, s. 70-74.

⁵⁷ HUB: *Československá vojenská akademie*, s. 89.

⁵⁸ Tamtéž, s. 90.

⁵⁹ VÚA- VHA, fond vojenské složky Egona Mittlöhnera, klasifikační listina, nečíslovaný dokument.

⁶⁰ HUB: *Československá vojenská akademie*, s. 90.

⁶¹ VÚA- VHA, fond vojenské složky Egona Mittlöhnera, Výkaz o prospěchu, nečíslovaný dokument.

⁶² STRAKA: *Československá armáda*, s. 57.

Absenci materiálů osobní povahy nám pro působení na Vojenské akademii nahrazují paměti Tomáše Sedláčka, který nastoupil do této školy o rok později, tj. v říjnu 1937. Je třeba ovšem vzít v úvahu jeden rozdíl, Sedláček studoval na důstojníka dělostřelectva, Mitlöhner na důstojníka pěchoty. Dostává se nám ovšem dobrého popisu prostorů, v nichž se akademici vzdělávali a jejich materiálního zajištění:

„Vyfasovali jsme všechno možné – vysoké boty, bagančata, ovinovačky, dvojí soupravu uniforem s „akademickým“ páskem. ...Hlavní chodba akademie byla snad 800 metrů dlouhá... Spali jsme ve velkých místnostech, kde nás bylo asi třicet, na normálních kavalcích, které byly přikryté červenou dekou se státním znakem.“⁶³

Stejně tak si můžeme udělat představu o tom, jak obecně vypadal den a výuka v této instituci:

„Pak nám už začal normální denní program – učebny, cvičák... Někdy to bylo dost náročné, protože některé přednášky jsme měli v západním a jiné zase ve východním křídle... Odpoledne a večer jsme mívali povinné samostudium a samozřejmě také vycházky.“

Měli jsme spoustu předmětů – od speciálních dělostřeleckých, jako byla střelba, nauka o dělostřeleckém materiálu, nauka o postrojích, hipologie a jízda na koni, přes všeobecné – matematiku, vojenské dějiny, všeobecnou taktiku až po společenské chování. Kromě těchto povinností jsme drželi občas pohotovost a dozorčí nebo strážní služby.“⁶⁴

⁶³ SEDLÁČEK – PLACHÝ: *Vydržet!*, s. 24-25

⁶⁴ Tamtéž, s. 25.

Mitlöhnerův výkaz nám ukazuje obdivuhodných dvacet dva předmětů, v nichž dosahoval známek výtečný až dobrý.⁶⁵ Poněkud zaráží absence výuky cizích jazyků, němčiny a maďarštiny, které byly při nejmenším pro starší ročníky povinnými.⁶⁶ Prospěch je doplněn i ústním hodnocením, ve kterém byl hodnocen ve vztahu ke svým povinnostem jako „svědomitý, pracovitý, spolehlivý s dobře vyvinutým smyslem pro povinnost a odpovědnost.“, svým vystupováním pak jako „k představeným uctivý, přímý, k sobě rovným kamarádský, k podřízeným umírněný.“, a nakonec svými povahovými vlastnostmi „uzavřený, dobromyslný, skromný, bez škodlivých sklonů nebo návyků.“⁶⁷

Svým studiem se dostal mezi elitu tehdejší československé armády, nebo, jak vysvětluje generál Sedláček, „Absolventi VA v Hranicích tvořili v armádě určitou kastu, ovšem kastu v dobrém slova smyslu...“⁶⁸. Po ukončení studia nastoupil k 3. horskému pluku v Podolinci. Zde prodělal doplňující měsíční lyžařský výcvik, stal se velitelem pěší čety a strávil zde období mobilizace stejně jako konec prvního roku druhé republiky.⁶⁹ 5. ledna 1939 byl převelen do záložnické důstojnické školy v Benešově u Prahy, kde působil jako instruktor a velitel čety až do března 1939. Ovšem už v lednu 1939 vstoupil do Deutsche Partei německé menšiny na Slovensku.⁷⁰ Je ovšem zvláštní, že i přesto proti němu nebyl v tomto ohledu vzneseno žádné obvinění.

⁶⁵ Dle dobové zvyklosti bylo známkováno stupnicí 1-5, kdy známka 1 znamenala nedostatečný a známka 5 výtečný, tedy naopak, než je zvykem v dnešním školství.

⁶⁶ HUB: *Československá vojenská akademie*, 88.

⁶⁷ VÚA - VHA, fond vojenské složky Egona Mitlöhnera, Výkaz o prospěchu na VA v Hranicích, nečíslovaný dokument.

⁶⁸ SEDLÁČEK – PLACHÝ: *Vydržet!*, s. 29.

⁶⁹ VÚA – VHA, fond vojenské složky Egona Mitlöhnera, Výkaz o Pospěchu Lyžařského výcvikového střediska ve Vysokých Tatrách, nečíslovaný dokument.

⁷⁰ ABS Praha, fond Z-7, sign. Z-7-10m fol. 45.

Po celou dobu svého působení v československé armádě byl Egon Mittlöhner veden jako důstojník české národnosti, a to i přesto, že armáda německé důstojníky akceptovala. Jejich vzájemný vztah byl ovšem složitý. První velká skupina vojáků a důstojníků byla pochopitelně převzata z rakouské armády, důstojníci se museli ovšem znovu přihlásit a zavázat se k složení jazykové zkoušky. Armáda tak měla na počátku dvacátých let důstojnický sbor, který byl asi z 12 % německým, přičemž toto číslo stabilně klesalo až na 3,5 % v roce 1938. Dále je třeba uvést, že se počet německých studentů ve Vojenské akademii pohyboval v rámci jednotlivců, čímž bylo zabráněno jakékoliv možnosti obměny.⁷¹ Na druhou stranu bylo pohlíženo na německé aktivní důstojníky s důvěrou; Edvard Beneš ke dvacátému výročí založení armády prohlásil: „*Budiž zdůrazněno, že jsme měli také řadu důstojníků německé národnosti, kteří byli vojáky čestnými a oddanými.*“⁷²

Celá národnostní otázka se ještě více komplikovala důstojníky, kteří stáli „někde mezi“. Byli to lidé z německých nebo smíšených rodin, kteří často přistupovali ke své národnosti značně pragmaticky. Díky diplomové práci Marka Vašuta se nám naskýtá možnost srovnání s Rudolfem Petříkem, důstojníkem československé armády a konfidentem SD. Pro možnost srovnání je třeba začít krátkým shrnutím jeho života.

Petřík se narodil 21. ledna 1894 do rodiny českého otce a rakouské matky. Své dětství prožil ve Štěpánově, měšťanskou školu navštěvoval v Bohuňovicích, následně, stejně jako německé vyšší reálné gymnázium, v Olomouci. V roce 1913

⁷¹ ŠRÁMEK, Pavel: *Důstojníci německé národnosti v československé meziválečné armádě*. In: TAUCHEN, Jaromír – SCHELLE, Karel (Eds.): *Češi a Němci v meziválečném Československu*. Sborník kolokvia pořádaného Katedrou dějin státu a práva Právnické fakulty MU. Ostrava 2013, s. 254-256

⁷² HANZLÍK, František: *Voják. Příklad Oskara Pejši* In: FASORA – HANUŠ – MALÍŘ – VYKOUPILOV: *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*. Brno 2004, s. 289.

začal studium na technické vysoké škole v Brně a po vypuknutí první světové války pokračoval na vojenskou akademii ve Vídni. Prošel si boji velké války a v roce 1919 byl přijat v hodnosti nadporučíka pěchoty do nově formované československé armády.⁷³ Dvacetiletou kariéru v armádě, během níž ve dvacátých letech sloužil ve slovenském Lučenci, mezi lety 1933 až 1938 pak v Šumperku a poslední rok před okupací v Merklíně u Plzně, ukončil v létě 1939.⁷⁴ V období po Mnichovské dohodě byl Petřík nasazen pro svou znalost němčiny na vyměřování nových státních hranic. Je to právě v tomto období, kdy se stále častěji kriticky vyjadřoval k stavu československé republiky, a naopak chválil Německo. Zároveň se dostává do kontaktu s SD skrze klatovského oberlandrata Krommera. Proč se jako důstojník československé armády začíná vidět spíše v Němcích vysvětluje, alespoň z části jeho agresivní povaha. Petříkova spolupráce byla velice aktivní, zprávy podával přibližně jednou týdně pracovníku SD Dr. Schneiderovi, se kterým se dle všeho také přátelil.⁷⁵ Do května 1942 působí v okolí Sušice u Klatov, pak odchází do Plzně. Jeho aktivní spolupráce ovšem pokračuje až do konce války. Jeho zprávy byly nadto velice detailní a přesné. Za jeho válečnou činnost byl 8. května 1946 u MLS v Klatovech odsouzen podle §3 o zločinech proti státu, §11 o udavačství retribučního zákona k trestu smrti.⁷⁶

Podobnosti mezi Mitlöhnerem a Petříkem jsou zjevné. Oba pocházeli z prostředí, které nebylo jednoznačně české, resp. u Mitlöhnera se jednalo o německou rodinu z dominantně německého rodiště. Oba působili u československé armády jako důstojníci, ač Mitlöhner nastoupil podstatně později. Oba tak hledali

⁷³ VAŠUT, Marek: *Životní osudy důstojníka a konfidenta Rudolfa Petříka*. Olomouc 2016, s. 11. (Bakalářská práce)

⁷⁴ Tamtéž, s. 11-16.

⁷⁵ Tamtéž, s. 27.

⁷⁶ Tamtéž, s. 48

naplnění v prostředí československého státu, ve kterém byl obzvláště Mitlöhner menšinou, ovšem po jejím rozpadu, resp. v období druhé republiky, se oba vydali cestou poslušnosti a podbízení se novému režimu. Ostatně už za druhé republiky se takovéto chování u, nutno zdůraznit, národnostně německých důstojníků nejspíše očekávalo, proto bylo v únoru 1939 rozhodnuto je propustit z armády a vyloučit z branné povinnosti. Ač existovaly výjimky, jako např. major Ota Baier, jenž si nechal změnit národnost na českou, můžeme, jak tvrdí Pavel Šrámek „...*předpokládat, že po propuštění z československé armády se rozhodli pokračovat ve vojenské kariéře v armádě německé, i když doloženo to máme jen u několika z nich...*“⁷⁷

⁷⁷ ŠRÁMEK, Pavel: *Důstojníci německé národnosti*, s. 258-259.

4 Schutzstaffel a Gestapo

Dvěma hlavní zločinecké organizace, do kterých byl Egon Mitlöhner zapleten byly německé ochranné oddíly známé také jako Schutzstaffel (zkráceně SS) a Geheime Staatspolizei – tajná státní policie obecně známá jako gestapo. Je proto vhodné zde ukázat tyto dvě organizace poněkud blíže.

4.1 Schutzstaffel

Historie vzniku Schutzstaffel (krátce SS) se váže přímo k osobě Adolfa Hitlera. Na počátku dvacátých let si v rámci organizace NSDAP vytváří osobní gardu, roku 1923 zformovanou jako Stabwache (štábní stráž). Jednalo se o organizaci nezávislou na v té době mnohem rozšířenější SA, které podléhaly Ernstu Röhmovi. Přímou kontrolou SS si Hitler zajišťoval ochranu nejen proti vnějším nepřítelům, ale i případnému pokusu vnitřního puče, potenciálně vedeného právě z centra SA. Jméno Schutzstaffel získává organizace 21. září 1925, o necelé čtyři roky později v jejím čele stanul Heinrich Himmler a začal organizaci mající tehdy asi jen 280 členů masivně rozšiřovat. V roce 1931 přizval Himmler do SS i Reinharda Heydricha, kterému dal za úkol vybudování bezpečnostní služby SS Sicherheitsdienst (SD).⁷⁸ V období druhé světové války se organizace dělila na Allgemeine SS (volně přeloženo Obecná SS) sdružovala příslušníky, kteří nebyli nasazení u jiných, specializovaných útvarů, jakými byli Waffen-SS (Zbraně), SS-Totenkopfverbände (Oddíly umrlčích lebek) nebo výše zmíněná bezpečnostní služba SS Sicherheitsdienst, Krátce před vypuknutím druhé světové války, při sčítání na konci

⁷⁸ GRÜNBERG, Karol: *SS – Hitlerova černá garda*. Praha 1981, s. 29-42.

roku 1938, tvořilo organizaci něco málo přes 238 000 mužů, z čehož na 90% patřilo k útvarům Allgemeine.⁷⁹

Na území okupovaným Německem po Mnichovské dohodě bylo zřízeno 10 SS-Standarte (rot), z toho devět bylo v říšské župě Sudety a jedna, 99. SS-Standarte, v Protektorátu se sídlem ve Znojmě.⁸⁰ Po březnové okupaci bylo území protektorátu rozděleno pro potřeby přijímání do NSDAP, a tedy i do SS, jednotlivým říšským župám, oblast Olomouce připadla říšské župě Sudety.⁸¹ Na území Moravy byla dislokována 107. SS-Standarte pod velením Emanuela Sladka,⁸² do které náležel i Egon Mitlöhner.⁸³

Je třeba říct, že Mitlöhner svou přítomnost v Allgemeine SS nepopíral. Tato odnož SS vzniklá v roce 1934 měla reálně velmi široké pole působnosti, ve své podstatě zajišťovala fungování organizace v zázemí. Jednotlivé úřady zpracovávaly agendu od náborů, přes osídlovací politiku Říše, soudní správu příslušníků SS a policie, až po zastřešování činnosti SD a Kripo a kontrolu nad získáváním a přerozdělováním financí SS.⁸⁴ Dle Mitlöhnerových ovšem 107. Standarte „... měla za účel upravit kázeň svých členů. Prováděla hlavně pořádkový výcvik a to pravidelně 2x v měsíci a to pouze za příznivého počasí.“⁸⁵ Vzápětí ovšem dodává, že se těmto cvičením vyhýbal, neboť je považoval „... jako bývalý aktivní důstojník československé armády za důstojníka nevhodné...Následkem zhoršené válečné

⁷⁹ ZUMR, Jan: *Vše, co je opravdu dobré a čisté krve, přivést do Schutzstaffel*. Securitas Imperii, 28, 2016, č. 1, s. 38.

⁸⁰ Tamtéž.

⁸¹ Tamtéž, s. 39.

⁸² Tamtéž.

⁸³ ABS Praha, fond Z-7, sign. Z-7-10m fol. 045.

⁸⁴ MCNAB, Chris: *Druhá světová válka v datech. SS 1923-1945*. Praha 2010, s. 34-41.

⁸⁵ ABS Praha, fond 302, sign. 302-546-8 fol 21.

situace, t.j. náletů apod. byl jsem účastí, na moji žádost, na apelových cvičeních osvobozen.⁸⁶

4.2 Gestapo

Německá tajná policie se zakládala na tradici původně pruské politické policie (Politische Polizei) vzniklé v pruském království v 19. století. Jejím primárním úkolem bylo, jak název napovídá, sledování politických odpůrců, především těch z komunistického hnutí. Politická policie přežila zhroucení německé špionážní sítě a v těsně před nacistickým převzetím moci měla v roce 1930 kolem tisíce členů.⁸⁷ Oficiálně vzniká gestapo 26. dubna 1933 jako přímý důsledek nacistického zpřísnění policejního režimu po požáru Reichstagu a velel mu tehdejší ministr vnitra Hermann Göring.⁸⁸ Vedení politicko-očistných snah se staly předmětem sporu mezi dvěma z nejmocnějších mužů třetí říše, právě mezi Göringem na straně jedné a Heinrichem Himmlerem s jeho organizací SD na straně druhé. Vůdcově přízni se těšil v tomto ohledu spíše druhý zmíněný, který se tak v lednu 1934 stal velitelem politické policie většiny území říše, a v dubnu stejného roku proniká i do struktur gestapa, když je jmenován Göringovým zástupcem, čímž de facto získává rozhodující pozici.⁸⁹ Himmler se stal 17. června 1936 šéfem německé policie, což bylo následováno reorganizací na dvě části – první, sdružující Úřad tajné policie, pohraniční policie a kriminální policie (KriPo), nově nazvanou bezpečnostní policie (SiPo), druhou pak byla policie pořádková (OrPo) sdružující četnictvo, policii obecní a ochrannou (SchuPo). SiPo se dále v roce 1939 sjednotilo ve svých vedoucích pozicích do Heydrichem vedeného Hlavní úřadu říšské bezpečnosti (RSHA).⁹⁰

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ MCDONOUGH, Frank: *Gestapo. Mýtus a Realita Hitlerovy tajné policie*. Praha 2015, s. 17-18.

⁸⁸ Tamtéž, s. 27.

⁸⁹ KAPLAN, Jan – UHLÍŘ, Jan Boris: *Praha ve stínu hákového kříže*. Praha 2005. s. 126.

⁹⁰ Tamtéž.

V rámci Protektorátu Čechy a Morava existovaly dvě řídicí úřadovny, v Praze v Petschkově paláci, a v Brně. Každé úřadovně podléhala síť venkovních služeben.⁹¹ Olomouckou služebnu vedl jako první Rudolf Jänsche, po něm Heinrich Gottschling a od dubna 1942 do konce války saský rodák Richard Heidan.⁹² Dle dostupných materiálů to měl být právě Heidan, se kterým se Mittlöhner v rámci gestapa stýkal.⁹³ Mittlöhner ovšem popíral, že by se s touto formací stýkal nad rámec svých povinností jakožto policejního důstojníka.⁹⁴

⁹¹ Tamtéž.

⁹² ČEŠÍK, Vojtěch: *Příslušníci Olomouckého gestapa odsouzení v rámci retribuice k trestu smrti*. Olomouc 2018. s. 14-17. (Magisterská diplomová práce)

⁹³ ABS Praha, fond 302, sign. 302-158-6, fol. 26.

⁹⁴ Ls 100/48, Výslech, fol.7.

5 Mitlöhnerovo působení za války

5.1 Raná válečná léta

Německá národnost byla Mittlöhnerovi dle vlastních slov přiřčena až v květnu 1939, kdy pracoval jako kancelářský pomocník v Českomoravské bance. V srpnu 1939 je odveden do Wehrmachtu a 9. září nastupuje k Landeschützebattalion XVI v Táboře jako tlumočnick pro tažení do Polska. Z armády je následně propuštěn a do Prahy byl propuštěn na dovolenou v lednu 1940. V červnu téhož roku se hlásil ke strážnému praporu SS, ovšem byl odmítnut. Dle vlastní výpovědi byl ovšem přijat a následující měsíc vyhozen kvůli meziválečné službě v československé armádě. K SS byl ovšem opětovně přijat v červnu 1941 a v zálohách Allgemeine SS zůstal v hodnosti Rottenführer až do svého propuštění pro neaktivitu v únoru 1945.⁹⁵

5.2 Působení u uniformované policie

V září 1940 byl Egon Mittlöhner přijat do důstojnické školy v rámci policejního ředitelství v Bartolomějské ulici v Praze 1, kterou ukončil v únoru roku 1941, kde se seznámil se štábním kapitánem Zikmundem Valentou, tehdejším velitelem prostějovské městské policie. Ten se stal určujícím pro jeho další osudy: „Valenta mě uvedl do restaurace Poláška v Praze I., kde se scházela společnost z Prostějova a kde jsem takto poznal Spáčila, Bílého a Cetkovského z Prostějova.“⁹⁶ Po dobu mezi únorem 1941 a dubnem 1942 působil v hodnosti nadporučíka při policejním ředitelství v Olomouci nejprve jako 2. důstojník u 1. oddělení, ovšem následně se

⁹⁵ SOkA Olomouc, Ls 100/48, Úvodní výslech, fol.6; Týž, výpověď, fol.7.

⁹⁶ Tamtéž.

stal důstojníkem Luftschtuzu (doslova vzdušná stráž). Tento systém, který byl do Protektorátu rozšířen přímo z Říše nahradil v roce 1941 československou Civilní protileteckou ochranu (CPO).⁹⁷ Obě instituce, a jejich obdoby v meziválečné Evropě, vznikaly na základě zkušeností s prvními bombardováními cílů mimo oblast pozemních bojů. Německý systém vznikl v roce 1927 a po nástupu nacistů k moci byl centralizován podřízením pod říšské ministerstvo pro letectví. Od roku 1937 se dělila na dvě hlavní složky, výsostnou protileteckou ochranu (hoheitlicher Luftschutz) a svépomocnou ochranu (Selbschutz). Do první složky se řadily i jednotky bezpečnostní a pomocné služby, od poloviny roku 1942 známe jako protiletecká ochranná policie (Luftschutzpolizei). Tyto jednotky byly tvořeny muži, kteří z různých důvodů nemohli pracovat v továrnách ani sloužit v bojových oddílech, často ovšem proto nebyly naplňovány stavové potřeby.⁹⁸ Nejdůležitější stanoviště, tzv. Luftschtuzy I. řádu, s kasárnovanou posádkou se na Moravě nacházely v Olomouci a Ostravě. Od října 1943 byly tyto útvary podřízeny policii a dle toho také přejmenovány jako Luftschutzpolizei.⁹⁹ Jak Mittlöhner uvádí: „... vykonával [jsem] povětšinou jen práce kancelářské a proto se mně tento obor nelíbil a přirozeně jsem toužil po tom, abych se od tohoto dostal. Koncem měsíce února ... byl jsem představen v Olomouci vedoucím SA Heinzem tehdejšímu starostovi města Prostějova Girthovi. Heinz nadhodil Girthovi, zda by mě jako něm.[eckého] policejního důstojníka nemohl potřebovat do Prostějova. Girth na to neřekl nic, ...“¹⁰⁰ Brzo na to mu ovšem nabídku přestupu podal štbkpt. Valenta, který chtěl opustit své

⁹⁷ JAKL, Tomáš: *Organizace jednotek místního velitelství Luftschutzpolizei Prag*. Vojenství a Historie, 64, 2015, č. 4, s. 46.

⁹⁸ VESELÝ, Martin: *Sudetská župa jako protiletecký kryt Říše? 1939-1945*. Ústí nad Labem 2011, s. 27.

⁹⁹ JAKL: *Organizace jednotek*, s. 46.

¹⁰⁰ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol. 6

křeslo pro atraktivnější pozici v Praze, ovšem zůstal v pozici velitele ještě několik týdnů, během kterých si měl Mittlöhner zvyknout na své nové povolání.¹⁰¹

5.3 Velitelem policie v Prostějově

Město Prostějov bylo v meziválečném období známé především průmysly potravinářským, strojírenským a, nejspíše nejvýrazněji, textilním. V meziválečném období zažilo město značný rozkvět. Ve dvacátých letech bylo propojeno se svým nejbližším okolím prvními autobusovými linkami, došlo k vydláždění města, výstavbě vojenského letiště a k němu náležícímu kasárna, objektů využívaných i za války, ve městě vyráběla kromě agrárních strojů a traktorů firma Wikow i osobní a nákladní automobily.¹⁰²

Z více než 33 tisíc obyvatel v roce 1930 se pouze asi 900 hlásilo k německé národnosti, dalších 740 k židovské, přičemž se jednalo o číslo, které zaznamenalo oproti sčítání z roku 1910, kdy se Němci cítilo přes 2300 obyvatel. Město tak bylo zcela nepochybně českým, navíc se zmenšující se německou komunitou, o čemž svědčí mimo jiné i postupné zavírání německých škol, aktivně podporované místní správou. Tu ostatně ovládalo české obyvatelstvo od roku 1892, kdy se stal prvním českým starostou Karel Vojáček.¹⁰³ Linie českých starostů v čele města zůstala nepřerušena až do událostí přelomu let 1939/40. Nejprve bylo v prosinci rozpuštěno Národní souručenství z důvodu podezření na účasti v odboji následovaném zatčením starosty, člena NS, Jana Sedláčka, jeho nahrazení Hermannem

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Kolektiv autorů: *Prostějov. Dějiny města*. Díl 2. Prostějov 1999, s. 75-84.

¹⁰³ Tamtéž, s. 257.

Bössem¹⁰⁴ únoru 1940.¹⁰⁵ Krátké období Bössovy správy města bylo místním obyvatelstvem bráno, v rámci mezí, kladně; i v silně protiněmecké době let těsně po válce byl charakterizován jako „... umírněný sudetský Němec, za něhož se na radnici úřadovalo ještě česky.“¹⁰⁶

Skutečný obrat v germanizaci města přichází v květnu 1940, kdy se stává vládním komisařem Maxmilián Girth. Tento etnický Němec se narodil do poměrně chudé rodiny 26. dubna 1910 a své mládí a raná školní léta strávil v Těšíně, gymnaziální studium pak zakončil v Opavě. Spolu s rodinou se následně přestěhoval do Brna, kde nastoupil roku 1929 na Masarykovu univerzitu ke studiu práv. Po otcově smrti následujícího roku se zbytek rodiny přestěhoval do Opavy, Girth pak přestoupil na Německou univerzitu v Praze, kterou dokončil v roce 1936. Během studia nastoupil v roce 1934 povinnou vojenskou službu, po dokončení studií také absolvoval kurz pro důstojníky v záloze. Do mobilizace roku 1938 vystřídal několik úřadů, oženil se s Irmou Agnes Jandak a 15. května 1938 byl přesunut jako koncipient do Prostějova. Je to nejspíše rok 1938, kdy se Girthovy protičeské tendence začaly buď vytvářet nebo rozdmýchávat. Nejprve šlo o nespokojenost jeho ženy s dominantně českým Prostějovem, ovšem vážnější bylo nepochybně úmrtí jeho novorozeného dítěte v době mobilizace, kdy nemohl být v písemném kontaktu se svou manželkou pobývajícím u příbuzenstva v Magdeburgu. Těmto událostem by ovšem neměl být přikládán příliš velký význam, neboť Girth byl

¹⁰⁴ Hermann Böss se narodil roku 1910 v Zábřehu na Moravě, vystudoval šumperské gymnázium a v roce 1937 ukončil studium na právnické fakultě Německé univerzity v Praze. Působil v Praze, Děčíně, v březnu 1939 v Osnabrücku a následně u oberlandrátu v Prostějově, zde se také stal po dobu mezi únorem a květnem vládním komisařem. Byl členem NSDAP a SA. Po svém působení v Prostějově odchází do Šumperka opět jako referendář, zde dostupné informace o něm končí. MERUNKOVÁ, Květa: *Jan Sedláček a Maximilian Girth: Muži z radnice města Prostějov v období 1939-1945*. Olomouc 2020, s. 100-104. (Magisterská diplomová práce)

¹⁰⁵ MERUNKOVÁ: Jan Sedláček a Maximilian Girth, s. 61-63.

¹⁰⁶ PŘÍVAL, Vojtěch: *Prostějovsko za války*. Prostějov 1948, s. 57.

již předtím členem hned několika nacionálně orientovaných německých spolků, do SA pak vstoupil v říjnu 1938, do NSDAP v listopadu stejného roku.¹⁰⁷

Do vedení města Prostějov byl dosazen pro svou značnou horlivost, němectví a zkušenosti s prací v české správě.¹⁰⁸ V stejném textu, ze kterého se nám dostává popis Bössovy vlády máme i krátký popis Girthovy osobnosti z doby těsně po válce. Bývalý starosta byl vnímán jako „...pánovitý Sudeťák, nadutý a zaujatý domýšlivec ... [který] s diktátorskou hrdostí poroučel Prostějovu, ... pamatoval především na sebe a svou rodinu.“¹⁰⁹ Tento popis lze považovat za velmi výstižný, neboť i pozdější informační zprávy SD ukazují, že Girth nebyl pouze německým fanatikem, ale také ukázkovým příkladem zkorumpovaného úředníka, který zneužíval své moci k vlastnímu obohacení, vyššími dávkami uhlí a nepotismem počínaje a zaopatřováním několika milenek konče. Bylo to právě toto chování, které nakonec Girthovi vzalo podporu i německé menšiny ve městě a vedlo k jeho nahrazení Hansem Grabingerem v roce 1944.¹¹⁰

Jak už bylo zmíněno, Girthova administrativa byla vrcholem snahy o germanizaci města. Bylo by však omylem podlehnout dojmu, že se jednalo o snahu pocházející zcela z jeho vlastní hlavy a protičeské zaujatosti. Ve skutečnosti se jednalo o snahu řízenou protektorátní správou, jejíž plánem bylo takto propojit výrazně němečtější oblasti Olomouce a Brna a zároveň tak rozdělit českou Moravu ve dvě. Německá správa v tomto podnikala aktivní kroky: na magistrátu bylo zřízeno roku 1942 německé byro, zásobovací úřad uděloval německým obyvatelům zvláštní přídělky a městské podniky, elektrárna, plynárna a vodárna se aktivně snažily

¹⁰⁷ MERUNKOVÁ: *Jan Sedláček a Maximilian Girth*, s. 41-46.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 70.

¹⁰⁹ PŘÍVAL: *Prostějovsko za války*, s.57.

¹¹⁰ MERUNKOVÁ: *Jan Sedláček a Maximilian Girth*, s. 80-84.

zbavovat českých zaměstnanců. V rámci germanizace samozřejmě proběhla i likvidace židovské komunity a arizace jejího majetku, zde nutno dodat, že před válkou byla početnější než ta německá a patřili mezi ně i významní textilní továrníci.¹¹¹ Je zjevné, že i sám Mittlöhner, resp. jeho nástup na pozici velitele místní policie, byl součástí těchto germanizačních snah, ostatně sám udává, že „... [Girth] chtěl na stanici Němce.“ Jeho předchůdce, kpt. Valenta byl etnickým Čechem. Druhým pravděpodobným důvodem byl odchod německých vyšších institucí z Prostějova, oberlandrátu v létě 1940 a venkovské služebny gestapa v září 1941, do Olomouce.¹¹²

Policejní složku zastupovaly ve městě dva orgány, státní četnictvo a městská policejní stráž, resp. městská policie, jejíž posádku tvořilo těsně před válkou třicet tři uniformovaných policistů a dva policejní agenti.¹¹³ Orgán obecní výkonné stráže, od července 1942 obecní výkonné policie, byly povinny zřizovat na vlastní náklady obce a města mající více než 5000 obyvatel, resp. 10 000 pro neuniformovanou složku a její příslušníci byli kromě Ministerstva vnitra podřízeni i starostovi obce.¹¹⁴ Mittlöhner v Prostějově působil jako velitel, podřízena mu tedy byla uniformovaná složka.

Ve městě působil až do svého útěku do západních Čech na konci války. Bydlel na ulici Rejskově, č.p. 40¹¹⁵, ve městě se v červenci 1943 oženil s Annou Schindlerovou¹¹⁶ a v červenci následujícího roku byl povýšen starostou města na štábního kapitána. Záchranné a bezpečnostní složky byly starostou Girthem značně

¹¹¹ Kolektiv autorů: *Prostějov*, s. 111-114.

¹¹² Tamtéž, s. 106.

¹¹³ Tamtéž, s. 90.

¹¹⁴ MACEK, Pavel – UHLÍŘ, Lubomír: *Dějiny policie a četnictva. Díl 3. Protektorát Čechy a Morava a slovenský stát*. Praha 2001, s. 75-76.

¹¹⁵ ABS fond 2M, sign. 12323, Seznam osob narčených ze spolupráce s SD v Prostějově

¹¹⁶ Familienbuch Prossnitz 1943, s. 17. Do června 2020 uložena na magistrátu města Prostějov.

podporovány. Kromě aktivní správy protiletcecké ochrany nechal zřídit záchranou stanicí¹¹⁷ a v srpnu 1942 byl také otevřen nový policejní domov. Krátký článek z pera hlavního redaktora Hlasů z Hané Bohuslava Ošťádala v tomto případě krátce zmiňuje i Egona: „*Na tomto místě vzdávám povinný dík panu polic. kapitánu Mitlehnerovi [sic] za jeho laskavost a ochotu, se kterou mě provázel celou budovou a vše ochotně vysvětloval.*“¹¹⁸ Spolu se zmínkou o jeho povýšení se jedná o jediné články, které se v dobovém tisku o Mitlöhnerovi ocitly do doby konce války, zatímco chvála na starostu města se objevovala mnohem častěji (redakce mu například každoročně přála k narozeninám), včetně závěru výše zmíněného článku „*Pane starosto, zdařilo se Vám opět jedno krásné dílo!*“¹¹⁹

Mitlöhner se ve své funkci ovšem jednoznačně podílel na germanizačních snahách v policejním sboru. Ve své výpovědi uváděl poručík policie František Indrich, že Mitlöhner měl mít velice dobré vztahy s gestapem, dokonce měl mít vlastního konfidenta, jakéhosi Klučka z Kelče. Dále za ním měli pravidelně chodit s udáními někteří přední obyvatelé města, včetně účetního firmy Bílý, Jaroslava Foltýna. Českým strážníkům měl zakazovat mluvit ve službě česky. O jeho charakteru pak tvrdí: „...*byl vůbec ke všem svým podřízeným hrubý a povýšený a jednal prostě tak, jakoby druhý nic neznamenal, obzvláště pak s Čechy.*“¹²⁰ Je nutné poznamenat, že Indrich byl sám německé národnosti a po válce byl také vyšetřován MLS v Olomouci¹²¹ Mitlöhner svůj odtažitý vztah k českým strážníkům ve svých výpovědích uznával, uvádí, že na české policisty „... dával jsem se vždy jako na lidi politicky nespolehlivé...“¹²², ovšem zároveň tvrdil, že pořádek u policie, stejně jako

¹¹⁷ MERUNKOVÁ: *Jan Sedláček a Maximilian Girth*, s. 77.

¹¹⁸Hlas z Hané, č. 35, 29. srpna 1942.

¹¹⁹Tamtéž.

¹²⁰SOKA Olomouc, Ls 100/48, výslech E. Mittlöhnera 8.

¹²¹Tamtéž, výslech F. Indricha, fol. 9.

¹²² Tamtéž, fol. 33.

kontroly, především na poslech zahraničního rozhlasu, po něm vyžadoval starosta Girth.¹²³ Vzhledem k výše zmíněným germanizačním snahám vedeným Girthem se toto zdůvodnění nezdá příliš nepravděpodobné. Vyšetřovací komise v tomto bodě tedy neměla příliš dobrý základ pro obžalobu, dle § 13 „velkého“ dekretu musela být v případě plnění služebních povinností prokázána obviněnému přílišná horlivost.¹²⁴

Indrich také vypovídal na téma Mitlöhnerovy protipartyzánské činnosti, kdy měl několikrát shánět strážníky na pomoc při zásazích v okolí Seloutek a jednou pro Aloisov. O této své činnosti tvrdil, že se jí sice účastnil, ovšem strážníky posílal do Seloutek na požádání místního hostinského a v případě Aloisova mu byla účast nařízena shora, kým přesně nespecifikuje.¹²⁵ V případě Seloutek se vypravil Mitlöhner dle své výpovědi s hlídkou osobně, ovšem našli pouze dva německé vojáky z vyškovské posádky. Ve své výpovědi se pustil do spekulace o jejich účelu v obci: „*Tehdy jsem měl dojem, že to bylo narařčené bud' na obyvatele vesnice, nebo na policii, ... a měl jsem být možná sám vyzkoušen.*“¹²⁶

Jak ukazují dva níže uvedená svědectví, zůstal také během svého působení v Prostějově důstojníkem u protiletectké stráže a podílel se na budování leteckých krytů, minimalizaci škod způsobených případnými nálety na město a následnou nápravou škod.¹²⁷ Jediný skutečný nálet amerického letectva na Prostějov proběhl 25. srpna a jeho cílem byla letecká základna u města.¹²⁸ Letecké poplachy od této

¹²³ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol. 11.

¹²⁴ RAPA VÁ, Ivana: Činnost Mimořádného lidového soudu v Mostě v letech 1945-1947. Liberec 2006, s. 20.

¹²⁵ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol 10.

¹²⁶ Tamtéž

¹²⁷ SOBOL, David: Protiletectká ochrana v Protektorátu Čechy a Morava – případová studie Brna. Brno, 2010, s. 20. (Magisterská diplomová práce)

¹²⁸ Kolektiv autorů: *Prostějov*, s. 110.

doby ovšem nabíraly po zbytek roku na intenzitě, jeden z nich přerušil i příjezd nového starosty Hanse Grabingera.¹²⁹

V kontrastu s chováním Dr. Girtha se zdá, že Mittlöhner vycházel s českou společností o něco lépe. Především pokračoval v setkávání se s továrníkem Bohumilem Bílým¹³⁰, kterého znal již předtím z Prahy a byla to právě tato známost, která ho vedla k jeho nejtěsnějšímu dochovanému styku s germanizačními snahami ve městě. V rámci zajištění ovládnutí prostějovského kapitálu byli místní čeští podnikatelé nuceni, ovšem někteří k tomuto přistupovali dobrovolně, přibírat německé podílníky. Toto mělo vícero podob od de facto německé převzetí továrny až po možnost přibrání tichého společníka, jehož podíl by se alespoň blížil 50% vlastnictví firmy.¹³¹ S takovýmto problémem se Bílý svěřil právě Mittlöhnerovi, nejdříve ve snaze ověřit informace: „... ke konci roku 1943 [ve skutečnosti 1942, smlouva byla podepsána z kraje roku 1943] ... bylo mi jím sděleno že slyšel, že v jeho továrně má být vojenský lazaret, nebo pro letiště/ženy telegrafistky/ ... Bohumil Bílý použil mé známosti a dotazoval se mně, zda by se nedalo zjistit na německých úřadech, co je na pověsti pravda.“¹³² Mittlöhner mu informaci potvrdil, načež se továrník vydal do Prahy, aby zjistil, jak má postupovat pro změnu tohoto rozhodnutí. Po svém návratu měl Mittlöhnerovi přednést následující nabídku: *„Bohumil Bílý při této příležitosti se mně tázal, zda by jeho společníkem nemohl být můj bratr Beno Mittlöhner... V té době byl však můj bratr narukován u vojska a byl snad v té době v Africe.“*¹³³

¹²⁹ PŘÍVAL: *Prostějovsko za války*, s. 58.

¹³⁰ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol 28.

¹³¹ Kolektiv autorů: *Prostějov*, s. 116.

¹³² SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol 28.

¹³³ Tamtéž.

V konfrontačním výslechu u Trestně nalézací komise Bílý, stejně jako ve svém výslechu, tvrdil, že Mittlöhner na něj činil nepřímý nárok skrze dopis zaslaný ze strany vnější úřadovny NSDAP v Praze, kterým se měl snažit urychlit podepsání společenské smlouvy.¹³⁴ Ovšem hrubý nátlak měl na Bílého měl vytvářet Karel Pospischil, vedoucí oborového výboru v Prostějově: „Pospischil ... mě řekl, jakmile nepřijmu německého společníka, že na mě učiní trestní oznámení pro sabotáž.“¹³⁵ Ten takovéto obvinění pochopitelně odmítal, ostatně ani sám Bílý neměl pro tuto výhružku přímě svědky.

Ač se zdá pravděpodobným, že Bílý bral smlouvu s Mittlöhnerovým bratrem Benem jako preferovanou alternativu ke spojení s německým podnikem, snažil se zcela rozhodně předejít smlouvě jako takové. Především měl mít Beno Mittlöhner dle smlouvy ziskový podíl 55 %.¹³⁶ O Bílého nevěli k přistoupení ke společenské smlouvě svědčili i jeho zaměstnanci předvolání k výslechu. Například Cyrill Směták, který působil u Bílého jako německý korespondent a pokladník, popsal situaci takto: *„Vždy měl [Bílý] nějakou výmluvu. Když jemu hrozili, že to tak dále již nejde, že jednání musí být již jednou skončeno, smlouva podepsána a dojednána a žádali bilanci, p. továrník Bílý záměrně zaslal bilanci neúplnou, ze které nebylo ničeho patrné, aby dosáhl prodloužení. ...Když zaviněním p. Bílého jednání nevedlo ke konci, právní zástupce Dr. Mitlöhnera prostě poslal p. továrníku smlouvu k podpisu, kterou si sami sestavili a nutili p. Bílého, aby ji co nejdříve podepsal... Šéf si stále na Egona Mittlöhnera stěžoval, že je na něho hrubý, že si s ním neví rady. Proto se jemu vyhýbal, kde jen mohl, zapíral se, jen aby s ním nemusel jednat zvláště o uzavření společenské smlouvy. ... Právě proto, že p. továrník Bílý jednání*

¹³⁴ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol 45.

¹³⁵ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol 42.

¹³⁶ MZA Brno, fond H 529, Firemní doklady firmy Bílý 1943-1949, fol. 15

*prodlužoval a za každou cenu chtěl prosadit, aby k smlouvě nedošlo, ... se stalo, že smlouva resp. jednání o smlouvě protáhla se do doby, kdy již na poli vojenském situace byla jasná a ke schválení smlouvy německými úřady nedošlo.*¹³⁷ Toto potvrzuje i Mittlöhner, dle kterého měla smlouva, i přes její podepsání v březnu 1943, nabýt platnosti až v létě 1944.¹³⁸ Pro Mittlöhnera příznivější výpověď uvedl zaměstnanec firmy, Bohumil Svozil, který tvrdil, že se choval k zaměstnancům vstřícně a srdečně, dokonce měl na požádání jednotlivcům intervenovat u úřadů a v rámci Luftschutz vyhotovovat, i nepravdivá, potvrzení o nepostradatelnosti.¹³⁹

Bílý byl všemi předvolanými svědky označován vnímán pozitivně. Například Stanislav Košťátko ho označoval za „dobrého Čecha“, který se snažil spolupráci s Mittlöhnerem oddalovat, dle výpovědí hajného Františka Motálka, vedoucího dílny továrny Greif a Melhuba Karla Rosola a podle Gustava a Rudola Sedláčků měl navíc materiálně pomáhat partyzánům, příbuzným zatčených gestapem, poslouchat zahraniční rozhlas a tisknout ilegální materiály.¹⁴⁰ Zároveň přispěl v říjnu 1944 na Pomoc postiženým leteckými útoky.¹⁴¹ Lze tedy předpokládat, že Bohumil Bílý opravdu byl nekompromisně Čechem, který volil bratry Mitlöhnerovy jako své společníky čistě ve snaze vyhnout se eventualitě možná výnosnější, ale potenciálně znamenající mnohem horší poněmčení jeho firmy.

Dalším zkoumaným pochybením podání dvaceti pěti udání na nedodržování příkazu zamykání domů po jedenácté hodině vydaném starostou Girthem. Gestapo mělo následně obviněné měšťany držet tři dny ve vazbě.¹⁴² Na Mittlöhnerovu

¹³⁷ SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol. 92-93, Protokol na pamětnou.

¹³⁸ Tamtéž, fol. 31.

¹³⁹ Tamtéž, výslech svědka, fol.157-159.

¹⁴⁰ Tamtéž, výpovědi svědka o B. Bílém, fol. 22-27.

¹⁴¹ Hlasy z Hané 21. října 1944.

¹⁴² SOkA Olomouc, Ls 100/48, fol.143.

spolupráci s gestapem upozorňuje také případ udání Ludmily Vychodilové. Ta měla 20. dubna 1943, tedy na narozeniny Adolfa Hitlera, vyvěsit na balkón rudé spodky svého manžela. Dle vlastní výpovědi pouze kvůli nutnosti jejich usušení. Celý případ zaznamenal strážník Josef Tomášek, kterému měla Vychodilovou udat její sousedka Adéla Plawetzová, obě ženy se navíc měly toho dne ráno o vyvěšování vlajek bavit. Strážník Tomášek se případem nechtěl údajně příliš zabývat, ovšem zmínil se o něm Mittlöhnerovi jakožto svému nadřízenému. Ten podal na Vychodilovou 22. dubna udání na gestapo, kvůli kterému strávila týden v olomoucké věznici.¹⁴³

Je ještě několik obvinění, které se přímo týkaly Mittlöhnerovy osoby, obvykle pocházejících od jednotlivých občanů města. Marie Kaštilová uvedla vyšetřovatelům do výpovědi uvedla příběh jejího otce Jaroslava. Ten slavil 10. října 1944 své narozeniny v jedné z městských vináren. V pozdních nočních hodinách měl dovnitř vstoupit Egon Mittlöhner a požadovat, aby se hlasitá společnost rozešla. Koštil si údajnou odpověď „Pane strážmistře, připijte si také s námi na naše zdraví!“ získal pokutu za urážku na úřední osobě.¹⁴⁴ Obdobným byl i případ Františka Doštíka, který během kopání protiletdeckých zákopů v roce 1943 měl urazit starostu přihlížejícího starostu Girtha tím, že ho vyzval, aby se ke kopání připojil.¹⁴⁵ Doštík vypověděl, že byl Mittlöhnerem vyslýchán a během výslechu „...říkal vy Češi tak vám všem nakopat do prdele, pískáte pořád jako krysy, tak vás zahnat do děr všechny a pak budeme mít od vás pokoj.“¹⁴⁶

¹⁴³ SOKA Olomouc, Ls 100/48, fol. 102-103.

¹⁴⁴ Tamtéž, výslech svědka, fol. 156.

¹⁴⁵ Tamtéž, výslech svědka, fol. 131.

¹⁴⁶ Tamtéž, výslech svědka, fol. 16.

5.4 Mittlöhner u MLS v Olomouci

Mimořádný Lidový soud v Olomouci vzniká v průběhu srpna 1945, kdy jsou jmenováni prezidentem republiky přednosta soudu, dr. Jaroslav Matura, předsedové soudních senátů a soudci z lidu. Činnost zahajuje 1. října 1945 v budově Krajského soudu, jehož dvůr byl vyšším oplocením připraven i na potřeby rychlých poprav. V rámci jeho agendy vzniká celkem 300 spisů, z čehož se zachovalo 273.¹⁴⁷

Na konci války utíká Mittlöhner před Rudou armádou směrem ke svému rodišti a 11. června 1945 je v Sokolově zatčen a následně předán do zadržovací vazby k okresnímu soudu v Prostějově. Zde pobývá v zadržovací vazbě až do svého soudního přelíčení v březnu 1947. Ze svobody se svému manželovi snažila pomoci i Anna Mittlöhnerová, která písemně žádala prostějovského restaurátora a předsedu lidového domu, Vojtěcha Zlámala, aby soudu potvrdil, že měl Mittlöhner k Čechům dobré vztahy.¹⁴⁸ Žádná Zlámalova výpověď nebo písemné potvrzení v tomto duchu se ovšem ve složce nenacházelo, buď tedy na dopis nereagoval nebo ho sám předal vyšetřovatelům. Adresa odeslání, Vítkov u Sokolova (ve spisu uvedeno německým názvem – Wudingrün u Falknova) také naznačuje, že Mittlöhner prchal z Prostějova s celou rodinou. Jakožto Němka byla Anna Mittlöhnerová v červenci 1946 odsunuta.¹⁴⁹ Tou dobou byl vůči Mittlöhnerovi stále sbírán důkazní materiál a jeho vlastní žádost o odsun byla zamítnuta.

¹⁴⁷ GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci*. Šumperk 2007, s. 18-19.

¹⁴⁸ SOkA Olomouc, Ls 100/48, dopis A. Mittlöhnerové, fol.6-7.

¹⁴⁹ Tamtéž, zpráva o odsunu Anny Mitlöhnerové, fol.117

Vlastní soudní přelíčení se odehrálo až 12. března 1947, tedy pouhé dva měsíce před ukončením druhého prodloužení procesu retribuice. Přelíčení trvalo celkem tři hodiny, začalo Mittlöhnerovou výpovědí shodující se s jeho výpověďmi z doby vyšetřování. Následně byli předvoláváni svědkové. Policista Josef Ostrý potvrdil Mittlöhnerovu spolupráci s gestapem, stejně jako nátlak na poněmčování policie za války. František Doštík potvrdil svůj případ. Marie Koštílová svou výpověď lehce pozměnila, oproti výsledku uvedla, že místnost, ve které se oslava odehrávala byla špatně zatemněná, za což měli oslavenci dostat pokutu 5000 říšských marek. Mimo důvodu zatčení se mělo změnit i místo konání oslavy, ta měla být dle této verze u Koštílů doma. Mittlöhner navíc dodává, že skutečným důvodem pokuty mělo být rušení nočního klidu.

Několik svědků ovšem vypovídalo i v Mittlöhnerův prospěch. Referent městské policejní správy Jindřich Daněk tvrdil, že němčinu vyžadoval na strážnících starosta Girth, Mittlöhner se k strážníkům choval tak, „...že je velitelem, že by však byl býval krutý, to nemohu říci.“ On sám byl vyškrtnut ze seznamu totálně nasazených díky přímluvě obžalovaného. Podobnou zkušenost měli i Josef Spáčil, jehož manželka byla zatčena v roce 1942 gestapem a následně na Mittlöhnerovu přímluvu propuštěna, dále Jan Dědič, jehož synovce „vyreklamoval“ ze zákopových prací v Bruntále, stejně tak zachránil svědka Františka Smoleka, před totálním nasazením, Josefa Templa informoval o stavu jeho gestapem zatčeného syna, Bohumil Bílý sice nezmiňoval případ své firmy, ovšem uvedl, že napomohl propuštění jeho bratra z věznice gestapa a obdobně mu pomohl i při jeho vlastním zatčení a Josefa Dostála, utečence z totálního nasazení, po výsledku propustil zadním vchodem.

Na konci tříhodinového procesu byl obžalovanému přečten rozsudek. Pětičlenný senát MLS vedený JuDr. Chlebníčkem po poradě uznal Mittlöhnera vinného členstvím v SS „... v době zvýšeného ohrožení republiky od března 1940 do 15.2.1945 v Praze, Olomouci a Prostějově... čímž spáchal zločin proti §2¹⁵⁰ dekretu presidenta republiky ze dne 19. června č. 16. Sb. ...“¹⁵¹. Trestem se mu stal těžký žalář v délce trestu tři let, počítaných od jeho zatčení v červnu 1945, který si měl odpykat v nucených pracovních oddílech. Rozsudek i výslovně zmiňuje užití §16, tedy možnosti zmírnění trestu, pokud obžalovaný pomohl v období zvýšeného ohrožení československé věci. Dále rozsudek přikázal propadnutí celého jmění státu a povinnosti náhrady nákladů řízení a ztráty národní cti. Zároveň byl Mittlöhner osvobozen ze všech dalších bodů obžaloby, včetně spolupráce s gestapem, poněmčování strážníků, urážek Čechů a konkrétně také z udání Ludmily Vychodilové gestapu.¹⁵² Příštího dne, 13. března 1947, se objevuje v prostějovském komunistickém deníku na druhá straně zpráva „*Egon Mittlöhner, býv. špkt. policie v Prostějově byl čl. SS, podporoval a propagoval nacismus a spolupracoval s olomouckým gestapem. Za použití § 16 byl odsouzen na 3 roky.*“¹⁵³

Trest Mittlöhnerovi vypršel 11. června 1948, ovšem v září stejného roku měl být souzen znova v druhé vlně retribuice. Soudní proces tentokrát probíhal značně jiným způsobem. Žádost o revizi retribuice vzešel ze strany Sdružení českých partyzánů v Prostějově z konce dubna 1948. Návrh byl směřován jednak na zvýšení

¹⁵⁰ „Kdo v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 12) byl členem organizací: Die Schutzstaffeln der Nationalsozialistischen Deutschen Arbeitspartei (S.S.), nebo Freiwillige Schutzstaffeln (F. S.) nebo Rodobrany, nebo Szabadesapatoku, nebo jiných zde nejmenovaných organizací podobné povahy, trestá se, nedopustil-li se činu přísněji trestného, za zločin těžkým žalářem od pěti do dvaceti let a za okolností zvláště přitěžujících těžkým žalářem od dvaceti let až na doživotí.“ FROMMER: *Národní očista*, s. 452.

¹⁵¹ SOkA Olomouc, Ls 100/48, přelíčení z března 1947, fol. 203.

¹⁵² Tamtéž.

¹⁵³ Stráž lidu, č. 61, 13. března 1947.

rozsahu trestu a také na obvinění, od kterého byl v roce 1947 osvobozen, shrnuté následovně:

„V téže době v Olomouci a v Prostějově podporoval a propagoval nacistické hnutí tím, že spolupracoval s olomouckým gestapem a SD, byl jejich informátorem, jakou vedoucí městské policie v Prostějově naléhal na podřízené mu české strážníky, aby se zúčastnili akcí proti československým partyzánům, které podnikali okupanti, sám se těchto akcí aktivně zúčastnil, a to v prostoru u obce Žárovice, Frenštát, Seloutky, Alojsov, a použil k tomu účelu zpráv konfidenta Jaroslava Mézla,“.

Tímto rozšířeným obviněním se měl dopustit provinění vůči §3 retribučního dekretu. Obnoven nebyl pro nedostatek důkazů třetí bod původního obvinění, udání Ludmily Vychodilové.

Nové přelíčení začalo 9. září 1948 v osm hodin ráno. Předvoláni byli čtyři svědci, ale jeden z nich, Jaroslav Sedláček, se nedostavil. Mittlöhnerův služební řidič, vypověděl, že ho viděl v uniformě SS „...když se zúčastnil nějaké slavnosti.“, zároveň ho často vozil na gestapo, ovšem nikdy nebyl svědkem samotných setkání. Zároveň se měl dle jeho výpovědi Mittlöhner pronásledování partyzánů, a to zdaleka nad úroveň vyžadovanou jeho profesí. Druhý svědek, František Doštík, vystupoval už v prvním přelíčení a opět pouze potvrdil svou výpověď o urážce Dr. Girtha. Poslední výpověď pochází od Jaroslava Mézla. Jednalo se původně o příslušníka partyzánského oddílu Jana Žižky působícího na střední Moravě, zatčeného v Prostějově v říjnu 1944 a následně kolaborujícího s gestapem.¹⁵⁴ Mézl ve své

¹⁵⁴ ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944–1945*. Brno 2006, s. 90–91. (Disertační práce).

výpovědi u Mittlöhnerova případu uvedl, že právě on ho měl po zatčení přesvědčovat, aby „...dělal konfidentskou činnost gestapu.“¹⁵⁵

Závěrem senátu bylo prodloužení trestu ze tří, již odpykaných, let na osm. Ovšem Egon Mittlöhner byl při tomto procesu již souzen v nepřítomnosti a jeho stopa se ztrácí krátce po jeho nastoupení do vazby v loňském roce. Jeho spis sice obsahuje žádost o odsunutí, datovanou již na 22. března, nikde se ale nevyskytuje na tuto žádost odpověď, ať už kladná či záporná. Je tedy jednak možné, že by odsunut, ale také že si odpykal svůj původní trest a po propuštění v červnu 1948 emigroval, s nejvyšší pravděpodobností za manželkou do jedné ze západních okupačních zón.

¹⁵⁵ SOKA Olomouc, Ls 100/48, přelíčení z září 1948, fol. 218.

6 Závěr

Jakožto syn německé rodiny pocházející z oblasti západního příhraničí měl Egon Mittlöhner všechny důvody k tomu propadnout fanatickému proněmeckému náhledu na svět. Místo toho se ovšem zdá, že se jednalo o člověka, který tak jaksi proploval prostředím své doby s občasným směřováním svého člunu ke splavnějším vodám; během období První republiky se vzdělával na jazykově českých školách, stal se důstojníkem v československé armádě, jen aby se po vzniku Protektorátu přihlásil k Allgemeine SS a následně se podílel na germanizaci Prostějova, ovšem v prostředí, ve kterém místní správa v čele se starostou Maxmiliánem Girthem tlačila na tyto snahy mnohem výrazněji. Zároveň ovšem pomáhal českým měšťanům s problémy spojenými s okupační správou. Byť jeho spolupráce s továrníkem Bohumilem Bílým byla především oportunistická, čemuž nasvědčuje jeho nátlak na urychlené podepsání společenské smlouvy, projevíly se i případy nezištné pomoci v případě vypisování neschopenek v rámci Luftschtuzu. Celkově se ovšem zdá, že se svým chováním snažil držet spíše mimo pozornost, čemuž by nasvědčovalo i jeho hodnocení z vojenských let jako člověka tichého a umírněného. Prameny taktéž ale naznačují možnou spolupráci s gestapem. K určitému kontaktu s jeho představiteli jistě došlo, ovšem zda předával informace zůstává nejasným.

Vzhledem k nemožnosti prokázat u něj vážnějšího trestného činu byl sice u MLS v Olomouci odsouzen, ale byla mu udělena délka žaláře dva roky pod zákonným minimem podle výjimky z § 16. Na druhou stranu byl také zbaven cti navždy, čímž ztratil svá politická práva jako občan ČSR. To, spolu s faktem, že manželka byla deportována již rok před jeho přelíčením, ho bezpochyby vedlo k tomu opustit území ČSR navždy. Pokračování Mittlöhnerova případu je zároveň dobrou ukázkou

fungování druhé vlny retribuice v roce 1948, která sice měla mít v plánu dokončit nedořešené případy, ale často se spíše soustředila na znovuotevírání těch starých za účelem tvrdšího potrestání.

Dalším směřováním práce může být jednak pokus o dohledání údajů o působení Egona Mitlöhnera po roce 1948 a sestavit tak co nejúplnější biografii. Dále se nabízí srovnávací práce vícero případů MLS v Olomouci, u kterých se také projevíly podobné prvky, jako u případu Mitlöhnera – otázka národnosti, použití § 16 pro zmírnění výše trestu nebo pouze případy související s prostředím Prostějova.

Seznam pramenů a literatury

Archiv bezpečnostních složek Praha

Fond 2M (Politické zpravodajství MV)

signatura: 2M 12323

Fond 302 (Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky)

signatura: 302-158-6

Fond Z-7 (Evidenční svazek 7. oddělení)

signatura: Z-7-10 (Výpisy z archivních materiálů ze SÚ k jednotlivým osobám)

Vojenský ústřední archiv

VÚA-VHA, Sbírka kvalifikačních listin Egona Mittlöhnera.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc

Fond Mimořádný lidový soud v Olomouci.

Spis Ls 100/48 (Egon Mittlöhner)

Magistrát města Prostějov

Familienbuch 1943, sňatková matrika. Od června 2020 v MZA v Brně.

Dobový tisk

Hlasy z Hané, č. 35, 29. srpna 1942.

Hlasy z Hané, č. 32, 5. srpna 1944.

Hlasy z Hané, č. 43, 21. října 1944.

Sekundární literatura

- BEDNÁŘ, Václav: *J. S. Machar a Vojenská akademie v Hranicích*. In: BEDNÁŘ, Václav: Sborník Státního okresního archivu Přerov, 7, 1999.
- BERANOVÁ VAICOVÁ, Romana: *Zaniklé obce na Sokolovsku*. Sokolov 2005.
- BORÁK, Mečislav: *Spravedlnost podle dekretu*. Šenov u Ostravy 1998.
- ČERNÝ, Vladimír: *Protipartyzánské operace na Moravě v letech 1944 – 1945*. Brno 2006. (Disertační práce)
- ČEŠÍK, Vojtěch: *Příslušníci Olomouckého gestapa odsouzení v rámci retribuice k trestu smrti*. Olomouc 2018. (Magisterská diplomová práce)
- FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří – VYKOUPILOV, Libor: *Člověk na Moravě v první polovině 20. století*. Brno 2004.
- FROMMER, Benjamin: *Národní očista. retribuce v poválečném Československu*. Praha 2010.
- GRÉZL, Jiří: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci*. Šumperk 2007.
- HUB, Petr: *Československá vojenská akademie a tradice vojenského školství v Hranicích na Moravě*. Historický obzor. Časopis pro výuku dějepisu a popularizaci historie, 13, 2002 č. 3-4.
- Kolektiv autorů: *Prostějov. Dějiny města*. Díl 2. Prostějov 1999.
- MCDONOUGH, Frank: *Gestapo. Mýtus a Realita Hitlerovy tajné policie*. Praha 2015.
- MCNAB, Chris: *Druhá světová válka v datech. SS 1923-1945*. Praha 2010
- MERUNKOVÁ, Květa: *Jan Sedláček a Maximilian Girth: Muži z radnice města Prostějov v období 1939-1945*. Olomouc 2020. (Magisterská diplomová práce)
- PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří a kol.: *Okupace, kolaborace, retribuce*. Praha 2010.
- PŘÍVAL, Vojtěch: *Prostějovsko za války*. Prostějov 1948.
- RAPAVÁ, Ivana: *Činnost Mimořádného lidového soudu v Mostě v letech 1945-1947*. Liberec 2006.

SEDLÁČEK, Tomáš - PLACHÝ, Jiří: *Vydržet! Paměti generála Tomáše Sedláčka*. Praha, 2008.

STRAKA, Karel: *Československá armáda, pilíř obrany státu z let 1932-1939*. Praha 2007.

ŠLOUFA, Jakub – NĚMEČKOVÁ, Daniela a kol.: *Mimořádný lidový soud v Praze. Retribuce jako služební úkol na hraně možnosti i profesní cti zaměstnanců justice*. Praha 2020.

VESELÝ, Martin: *Sudetská župa jako protiletecký kryt Říše? 1939-1945*. Ústí nad Labem 2011

VAŠUT, Marek: *Životní osudy důstojníka a konfidenta Rudolfa Petříka*. Olomouc 2016. (Bakalářská práce)

Internetové zdroje

Prohlášení čtyř mocností. <http://avalon.law.yale.edu/wwii/moscow.asp> (cit. 25.3.2019).

Seznam zkratek

ABS – Archiv bezpečnostních složek

CPO – Civilní protiletectká ochrana

CROWCASS - Central Registry of War Criminals and Security Suspects

DP – Deutsche Partei

Gestapo – Geheime Staatspolizei

HSLŠ – Hlinkova slovenská ľudová strana

HG – Hlinkova Garda

HM – Hlinkova mládež

MLS – Mimořádný lidový soud

MZA – Moravský zemský archiv

NSDAP – Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei

SA – Sturmabteilung

SD – Sicherheitsdienst

SOkA – Státní Okresní Archiv

SS – Schutzstaffel

VÚA-VHA – Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv

ZAO – Zemský Archiv Opava

Seznam příloh

Příloha č. 1: Článek Hlasů z Hané ze srpna 1942 ukazující nové prostory Prostějovské policie. Fond Knihovny Galerie a Muzea Prostějov.

Příloha č. 2: Reklama na továrnu Bílý z Hlasů z Hané z 1. ledna 1944. Fond Knihovny Galerie a Muzea Prostějov.

Příloha č. 3: Příspěvek Hlasů z Hané k povýšení Egona Mittlöhnera. Fond Knihovny Galerie a Muzea Prostějov.

Příloha č. 4: Kolonka Stráže lidu informující o Mittlöhnerově odsouzení. Digitální knihovna Vědecké knihovny v Olomouci. Dostupné na:

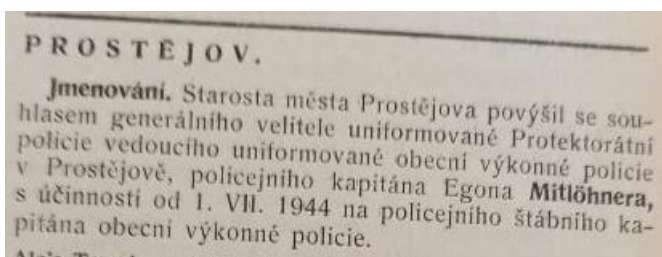
<http://www.digitalniknihovna.cz/vkol/view/uuid:5b757420-d00a-11e1-b8c3-0013d398622b?page=uuid:5c744680-d00a-11e1-b7a4-0013d398622b> (cit. 16. 8. 2020)

Příloha č. 1: Článek Hlasů z Hané ze srpna 1942 ukazující nové prostory Prostějovské policie

Příloha č. 2: Reklama na továrnu Bílý z Hlasů z Hané z 1. ledna 1944.

Příloha č. 3: Příspěvek Hlasů z Hané k povýšení Egona Mittlöhnera.

Příloha č. 4: Kolonka Stráže lidu informující o Mittlöhnerově odsouzení.

Anotace

Práce je zaměřena na osobu Egona Mittlöhnera s přihlédnutím k jeho vojenské službě v československé armádě První republiky a k válečnému působení u prostějovské policie mezi lety 1942-1945. Práce si klade za cíl zodpovědět otázku míry jeho zapletení do místních nacistických snah, dále jeho motivací a celkového charakteru. Pro zkoumání Mittlöhnerova života je použita biografická metoda založená na jeho spisu u Mimořádného lidového soudu v Olomouci.

Annotation

The focus of the study is the subject of Egon Mittlöhner with regards to his military service in the Czechoslovak army of the First Czechoslovak Republic, and his service in the Prostějov police between 1942 and 1945. The aim of the study is to answer how involved was Mittlöhner in the Prostějov's Nazi leadership, his motivations and his general character. Biographic method is utilised to research Mittlöhner's life with the chief source being the files of the Special People's Court in Olomouc.